

La Guerra del Francès al Pla de l'Estany,
(BARNOSELL, G. & GALOFRÉ, J., ed.), Quaderns, 31, CECB,
Banyoles, 2012, pp. 101-115.

Recorregut guiat a dos escenaris de la Guerra del Francès al Pla de l'Estany

Laura ROMERO, Miquel RUSTULLET

Consell Comarcal del Pla de l'Estany, c/ Catalunya, 48, 17820 Banyoles

Introducció

L'endemà del Col·loqui de Tardor que va tenir lloc el dissabte 27 de novembre de 2010, és a dir, el diumenge dia 28, es va programar un recorregut guiat per tal de conèixer dos dels llocs en què es van viure fets de rellevant importància en aquella guerra d'ocupació dels anys 1808-1814, per part de l'imperi napoleònic a la nostra comarca. Aquestes visites tenien com a finalitat l'oportunitat de trepitjar alguns dels escenaris històrics dels quals s'havia parlat en alguna de les ponències del dia anterior. Els llocs triats van ser el puig de Sant Martíà, de Banyoles, i el puig de Miànigues, a Porqueres.

La considerable distància entre els dos llocs escollits va fer aconsellable que s'utilitzessin els cotxes particulars per tal de fer possible que les dues visites es realitzessin de manera més ràpida i còmoda durant aquell matí.

Els textos que vénen a continuació formen part dels continguts que es van explicar als assistents durant el recorregut dominical.

Puig de Sant Martirià

Vam sortir en vehicles des del carrer Servites, de Banyoles, fins al lloc conegut per Mirador de l'Estany on, caminant des d'allà durant deu minuts, vam arribar dalt del puig de Sant Martirià, davant les ruïnes del Convent Vell, que fou utilitzat com a fort per les tropes franceses quan ocuparen Banyoles (fig. 1).

Però també és el puig on la llegenda explica que, segles abans, dos joves monjos florentins reberen l'encàrrec de portar les relíquies de sant Martirià, un bisbe italià del segle IV, en un lloc on hi havia «una font cabalosa que mai s'esgotarà». Portaven les relíquies dins una bóta i sobre una mula i, anant d'un lloc a l'altre, arribaren en aquest turó, des d'on es veu l'estany. La mula s'hi va aturar de cop i, quan els monjos entraven i sortien de la vila, les campanes repicaven soles, senyal que era el lloc adequat. Però l'abat del monestir se'n va assabentar i va organitzar una processó per traslladar solemnement les relíquies fins a l'església del monestir. Tanmateix, l'endemà les relíquies tornaren a aparèixer miraculosament en aquest turó i es varen resistir a ser traslladades de nou al monestir fins que l'abat i el poble de Banyoles varen prometre d'edificar-li una capella en honor al sant. I, en efecte, hi ha documentada una capella dedicada a St. Martirià al segle XII, però sembla que l'any 1289 les relíquies del sant foren traslladades al monestir.

☉ Figura 1

Participants al recorregut guiats al puig de Sant Martirià el 28 de novembre de 2011 (fotografia de Mateu Butinyà).

L'any 1583, per indicació de l'abat, la capella fou transformada en un convent de caputxins, que no acabà de quallar, i l'any 1638 es convertí en un convent de frares servites, un orde dedicat a la devoció i a la pregària de la Mare de Déu dels Dolors. Les ruïnes que veiem pertanyen en aquesta etapa (fig. 2). Com es pot observar, només es conserva la base dels seus murs. El convent devia tenir una base rectangular i un absis pentagonal, i els murs laterals tenien potents contraforts interiors que formaven un seguit de petites capelles laterals. Encara podem veure-hi, a més, una part del paviment original de la nau, fet de rajoles. L'altar, construït amb lloses de travertí i un relleu de Sant Martírià, hi ha estat col·locat recentment. Aquest convent, conegut popularment com el Convent Vell, estigué en funcionament fins la Guerra del Francès. Quan arribaren les tropes napoleòniques, o fins i tot una mica abans, els frares servites l'abandonaren.

El 24 de juny de 1809 Banyoles fou atacada violentament pels francesos, que cremaren diverses cases i executaren 14 veïns. A partir d'aquell moment, els banyolins patiren diverses ràtzies de les tropes napoleòniques i molta gent es refugià a les muntanyes de Pujarnol, Rocacorba i el Collell. Aquests primers atacs es donaren en el context dels setges de Girona. Les tropes napoleòniques volien evitar que arribés ajuda als gironins assetjats i, per això, periòdicament, realitzaven atacs per escarmentar la població a les localitats del voltant, com era el cas de Banyoles i altres llocs del Pla de l'Estany.

◆ Figura 2

Vista general del puig de Sant Martírià, a Banyoles (fotografia: Globusvisió).

L'ocupació francesa del convent dels servites es realitzà a finals de 1809 o a començaments de 1810, quan Girona va capitular. L'escolliren pel seu valor estratègic, un lloc enlairat des d'on es podia controlar la ciutat i les vies de comunicació del seu entorn, especialment les que enllaçaven Figueres amb Girona. Val a dir que els soldats que ocuparen el convent no eren pròpiament francesos; més aviat, les tropes destacades aquí estaven integrades per italians, polonesos, suïssos i, sobretot, alemanys. L'exèrcit imperial de Napoleó enrojava soldats dels països que anava ocupant. Els soldats que s'hi aquarteraren eren sobretot alemanys de la divisió westfaliana i, des d'allí, controlaven –i atemorien– la població de Banyoles.

Ocuparen les seves dependències i les utilitzaren com a caserna. Per protegir-se millor i adequar-lo a les seves funcions militars, hi realitzaren algunes obres de fortificació. No ens hem d'imaginar el fort de Sant Martíria com un gran baluard, com el castell de Sant Ferran o la ciutadella de Roses, sinó que devia ser una construcció més modesta i utilitària. Potser la imatge que devia tenir s'aproximava més als forts del *far west* americà: les seves proteccions deuriem ser, segurament, de fusta.

Encara que Banyoles fos controlada per aquesta tropa, sovint, de nit, hi entraven miquelets buscant provisions. Això creà un clima de malestar i contínues discussions entre els caps de la tropa aquarterada al Puig de Sant Martíria i l'Ajuntament de Banyoles, del qual era alcalde, per decisió de les autoritats franceses, Josep Puig de la Bellacasa.

Com ha succeït sempre, les relacions entre una població ocupada i els seus ocupants eren dolentes. Els soldats de l'exèrcit francès contínuament exigien provisions a la població, que ja estava prou empobrida per la guerra com per mantenir-los. Per exemple, el 12 de gener de 1810, reclamaren 145 quarteres de forment, 73 d'ordi i diverses quantitats de vi i d'oli, i l'alcalde hagué d'enviar una carta a les autoritats franceses manifestant que la població de Banyoles no podia satisfer aquesta petició perquè *«los víveres se hallan con tal escases que ninguno los tiene sinó para pasar el día y poco más»*. En una altra ocasió, el mateix batlle repetí que *«no han dexado algunos oficiales de exigir de la triste indigencia de los vecinos de Bañolas carne, vino azeite, grana para los cavallos arroz, velas...»*. En tot cas, molt sovint, les tropes no feien peticions formals sinó que tiraven pel dret, entraven a les cases i s'enduien el que creien convenient.

Les picabaralles quotidianes entre la població i els invasors eren constants. El següent exemple ho il·lustra molt bé (RIGAU, 2001). El juny 1810, la Maria, la mestressa de l'hostal d'en Mitjà, del carrer Sant Martíria, el carrer que feien servir els francesos per anar i venir al seu quarter, va vendre una mesura de vinagre a un soldat francès que després es va negar a pagar. Va haver-hi una forta discussió en la qual els parroquians de l'hostal van agredir el soldat quan volia treure el sabre. L'endemà, un escamot de soldats van anar fins l'hostal i van detenir el marit de Maria, l'hostaler Vicenç Mitjà, i el seu fill Carles. Va caldre la intervenció de l'alcalde perquè els francesos deixessin anar els detinguts.

Reproduïm la carta que el batlle va fer arribar a la comandància del fort:

Sobre las 6 de esta tarde ha vingut a queixarse a esta Municipalitat Maria Mitjà exposant que las tropas del mando de VS. se han portat de casa a son marit y fill. No se atina perquè motiu se ha comès tal violència ab una gent dels quals la comuna pot respondren y los abona, y sie la causa lo que vulla sobre el genero que venian al soldat debia acudirse al Batlle, y no subjectarlos a sufrir unas vexacions injustas (...) entre Paysans y tropa, per lo tant la comuna suplica a VS que luego permetra a Vicens y Carlos Mitjà que se restituesca luego a sa casa.

L'escrit va aconseguir el seu objectiu i els presos van ser alliberats, però, com es pot veure, l'ambient que es respirava a la ciutat era molt tens i la població havia de suportar abusos constants per part de l'exèrcit.

Durant l'ocupació dels francesos, es produïren a Banyoles diverses accions dels miquelets, que sempre anaven seguides de reaccions repressives dels soldats sobre la població. Així, per exemple, el 26 de juny de 1810, les tropes d'en Fàbrega, un destacat dirigent del soment, entraren a Banyoles i mataren alguns soldats francesos i en feren presoners a d'altres. Els francesos, ferits en l'amor propi, culpaven la població banyolina d'estar confabulats amb els atacants i prengueren represàlies. Entraren a diverses cases, pegaren a cops de culata els seus propietaris i s'emportaren els seus béns. Arran d'aquests fets, es creà una mena de comissió d'investigació entre l'alcalde de Banyoles i un dels oficials del fort de Sant Martírià. Reproduïm algunes de les declaracions que prestaren alguns dels soferts veïns de Banyoles:

- Joan Boix, baster, *«declara que entrà un soldat francès dins sa casa, li posà un cartutxo a la establa o corb».*

- Vicenç Mitjà, negociant, declara que durant *«les escopetades las tropas lo precisaren obrir la porta y lo tractaren molt malament (...) y se li emportaren unas tres garrafadas d'aiguardent».*

- Francesca Xargay, viuda, diu que *«luego de acabadas las escopetadas uns deu o dotxe soldats lo precisaren obrir la porta li donaren una terrible bofetada, li robaren un llansol gran nou, un cuxí y un sach».*

- Josep Congost, menestral, *«declara que a pesar de estar dabant la guardia del capdemont del carrer de Sant Martírià, (...) lo precisaren obrir la porta, lo tractaren malament a culatasos de fusill (...) en tal que desde aleshores se troba amb gran sufocació el pib».*

- Pere Corominas, negociant, declarà que li *«feren portar un ferit a pesar de que el declarant se trobava en edat de 70 añs».*

I aturem aquí la llista de greuges, perquè és podria allargar massa. En tot cas, són una bona prova de les penalitats que havia de passar la població. I encara, el 22 de novembre de

1812, hi hagué un episodi semblant: després d'una altra ràtzia dels miquelets, els francesos maltractaren els habitants de Banyoles.

Les incursions sovintejades del grup d'en Fàbrega, en aquest sentit, segurament provocaren més perjudicis que no pas beneficis als banyolins. A cada acció, hi seguia automàticament una reacció dels francesos contra el poble. L'objectiu d'això, amb tota probabilitat, era atemorir-lo i que, sabent les represàlies que hi hauria, desitgés que els francesos no fossin atacats. En tot cas, és una mostra més de les penalitats que havia de patir la població durant la guerra.

El fort del puig de Sant Martírià va patir almenys dos atacs per part de les forces resistents a l'invasor. El 7 d'abril de 1810 es donà la circumstància que hi havia pocs soldats custodiant-lo i uns 200 miquelets el van atacar, però no van poder expugnar-lo. En aquest atac, segons ha quedat constància, els miquelets van entrar a la població de Banyoles i van intentar que els seus veïns els ajudessin en l'atac. La majoria dels banyolins, però, tement represàlies, no hi van col·laborar.

Sí que tingué èxit, en canvi, l'atac de l'agost de 1811. Mesos abans havia tingut lloc l'ocupació del castell de Sant Ferran de Figueres per les tropes de mossèn Francesc Rovira, i el mariscal Macdonald volia reconquerir com fos la plaça de Figueres. Així, hi destinà moltes tropes i les de Banyoles hi hagueren d'anar, deixant el fort de Sant Martírià buit. Aquest fet fou conegut pel coronel espanyol Luis de Creff, que ordenà a les seves tropes que l'enderroquessin aprofitant que no hi trobarien cap resistència. I així ho van fer. Com a resultat d'aquesta acció, Banyoles perdé el seu convent, però no es deslliurà del domini francès: quan hagueren reprès el control sobre el castell de Sant Ferran de Figueres, les tropes napoleòniques tornaren a Banyoles i buscaren un nou lloc per aquarterar-se: can Puig de Bellacasa, que fou conegut com el fort Beurmann, que actualment és la seu del Consell Comarcal del Pla de l'Estany.

Fruit de l'ocupació francesa i dels combats que va haver-hi en aquest puig, s'hi han trobat nombroses restes de l'època, com per exemple una placa, que pertanyia al casc d'un soldat francès, possiblement, del 3r Regiment d'Infanteria Lleugera Francesa. S'hi pot apreciar l'àguila imperial, el corn de caça i el número del regiment. Fou trobada l'agost de 1969 i actualment es conserva al Museu Arqueològic Comarcal de Banyoles (fig. 3).

Un cop acabada la guerra, el convent no fou reconstruït, però sempre ha estat un lloc de culte especial per als banyolins. Per exemple, en aquest puig també hi ha la Creu de la Santa Missió, que solia aplegar molta gent amb motiu de les prèdiques religioses. Algunes fotografies de mitjans anys cinquanta deixen constància del massiu seguiment que hi hagué en aquests actes de fervor religiós. Actualment, hi ha l'Associació pro capella de Sant Martírià, formada per gent de Banyoles, que té com a objectiu l'estudi i reconstrucció de l'antiga capella. Cada 24 de novembre, la diada de sant Martírià, es reuneixen i fan una celebració religiosa en honor al Patró de Banyoles (fig. 4).

◆ Figura 3

Placa trobada als voltants del puig de Sant Martírià, l'agost de 1969, per membres de l'Associació Pro Capella de Sant Martírià. Possiblement correspon al 3r Regiment d'Infanteria Lleugera Francesa: àliga imperial, corn de caça i, a dintre, el número del regiment (fotografia de Francesc X. Butinyà).

◆ Figura 4

Assistents al rés del Sant Rosari, el 24 de novembre de 2006, envoltats de les pedres del que fou la capella de Sant Martírià (fotografia de Mateu Butinyà).

La batalla de Miànigues

Després de deixar el puig de Sant Martírià i, per acostar-nos a l'indret previst d'aquesta segona etapa del diumenge, vam agafar novament els cotxes per anar fins a prop del restaurant les Estunes, a Miànigues, terme municipal de Porqueres. Des d'allà, caminant un quart d'hora escàs, vam arribar fins al costat mateix de l'històric mas de Campolier. La pluja ens va obligar a soplujar-nos en un cobert del mateix mas per poder oferir les explicacions dels espais geogràfics on va tenir lloc l'episodi bèl·lic de més rellevància al Pla de l'Estany durant la Guerra del Francès, la que fou coneguda per la batalla de Miànigues o de Banyoles, el 23 de juny de 1813.

Es va triar aquest punt perquè per la seva situació enlairada ens permet veure en el seu conjunt alguns dels espais oberts que apareixen citats en l'informe de l'exèrcit espanyol, signat pels militars que van dirigir l'acció. L'església parroquial de Sant Romà, el puig de Miànigues, el puig de Guèmol, l'actual puig de la Fontpudosa, la carretera de Pujarnol, la casa de Can Rovira de Porqueres, la Fontpudosa o el lloc on existí l'antic hostel del Ras, entre d'altres.

Tot i que en el recorregut no vam visitar aquesta església de Sant Romà, val la pena deixar constància del fet que s'hi relacionen amb motiu de la cruenta batalla que s'hi desenvolupà al seu voltant. L'església de Sant Romà de Miànigues és esmentada per primer cop l'any 957. Tot i que va ser una església romànica, segurament del segle XII, ha patit diverses remodelacions, particularment al segle XVIII, i en l'actualitat té un aspecte clarament barroc. Davant l'entrada de l'església hi havia hagut un cementiri, que quedà abandonat a partir de la Guerra Civil, quan se'n construí un de nou en un lloc separat de l'església. Sant Llop és el patró de Miànigues i se'l representa vestit de bisbe amb un llop al costat i amb un calze on hi ha una pedra preciosa –es diu que les pedres que trepitjava brillaven com si fossin diamants–. Sant Llop fou un bisbe del segle VII que, segons la llegenda, havia estat un pastor que tenia el do diví d'espantar els llops. Per això era un sant molt apreciat pels pastors. I, com que, segons la creença popular, els homes perden la veu davant d'un llop, quan algú està afònic també s'invoca aquest sant contra el mal de gola.

Aquesta església també patí els efectes de la batalla entre els francesos i els espanyols, durant la qual es destruïren alguns béns de la parròquia. Ho explicà el mateix rector en un escrit al llibre de baptismes. Hi llegim textualment:

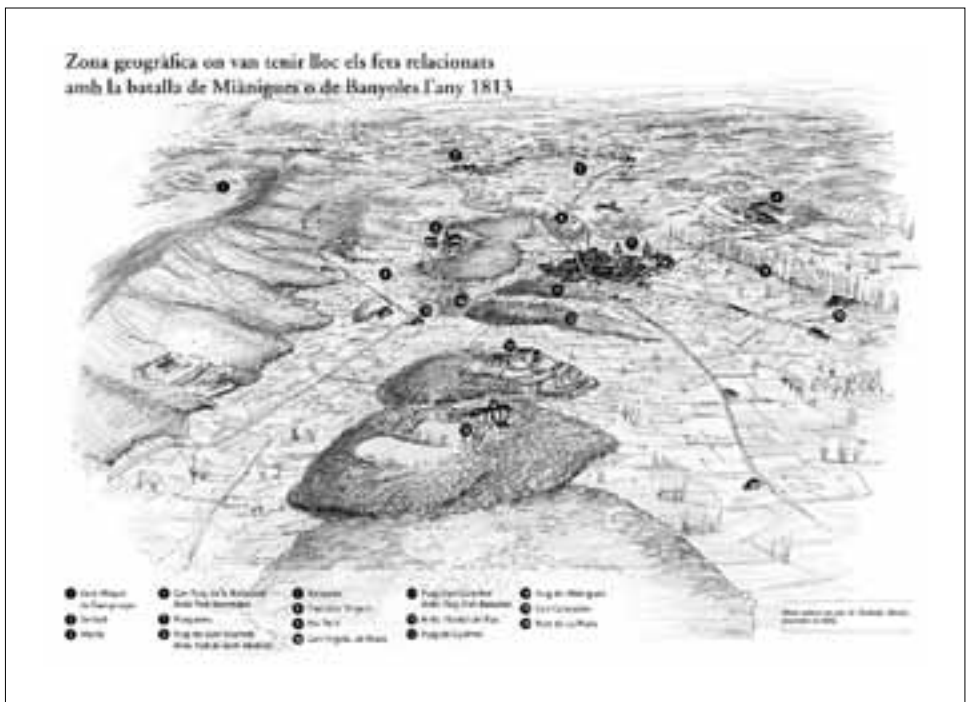
Noto que en la vigília de la Nativitat de Sant Babiasta, so és, lo dies 23 de juny de 1813, die de dimecres, ay agué en esta comarca de Banyoles, Guèmol y Miànegas un ataco molt fort entre españols y francesos y en la tarde, apoderats de estos sitis de Miànegas y fent foch als nostres, la Compañia de Josep Pujol [per sobrenom en Boquica] cometeren mols estragos y atrocitats en la iglesia, en la rectoria y demás cases; en la iglesia robaren lo glovo del Sacrarí llansant per terra las Partículas consagradas que en ell habia, robaren tot la plata y demás que avia en la sacristia y iglesia y en especial en lo manual de Baptismes tragueren dos fulls, en que estaban trezce partidas diferentes y entre altres la de Pere Oller.

Un exemple contundent i de primera mà de la cruesa de la guerra. El rector, lògicament, prestà una especial atenció als desperfectes de l'església i de la seva sagristia, però cal suposar que la resta de cases de Miànigues també patiren violències semblants.

Pel que respecta a la batalla pròpiament dita, va tenir un desplegament molt nombrós d'efectius per cada bàndol en lluita. Pel costat espanyol tenia el comandament el mariscal de camp baró d'Eroles, amb 2.300 infants i 114 cavalls. I les tropes franceses foren comandades pel general Maximilien Lamarque, amb 3.500 homes, 150 cavalls i 5 canons.

Tots els participants d'aquest recorregut tingueren una còpia de part de l'informe militar espanyol que fa la crònica dels fets bèl·lics segons el seu punt de vista. Basant-nos en aquest informe, es va dibuixar un mapa de la zona per tal d'ajudar els assistents a situar-se en l'escenari (fig. 5).

Junio de 1813. Copia del parte detallado de la acción sostenida por el Baron de Eroles en los Campos de Bañolas.

☉ Figura 5

Mapa realitzat segons els continguts dels informes militars espanyols de l'època, on es reproduïxen alguns escenaris en què va tenir lloc la batalla de Miànigues el 23 de juny de 1813 (dibuix de Joan Manel Fernández).

En el oficio que dirigí a V.S. con fecha del 24 del corriente desde Mieras anunciándole la batalla que se halló el día anterior en los campos de Bañolas, ofrecí dar a V.S. los detalles de ella, en cuanto pudiera adquirir las noticias y estado que necesitaba para exponerlos; y habiéndolos recibido hoy no quiero retardar a V.S. un momento la satisfacción de conocer los pormenores de un combate que ha cubierto de gloria nuestras armas.

A las tres de la mañana del 23 salí de Mieras con la primera brigada de la primera división de mi mando y al llegar junto a la Parroquia de Corts recibí el aviso de que los enemigos se habían reunido e iban reuniendo en Gerona todas las fuerzas que tenían en el Ampurdán y aquellas inmediaciones, por lo que determiné no ir en busca de él, y sí tomar posición cerca de la Villa de Bañolas, en donde podía esperarle con más ventaja; lo que ejecuté al momento colocándome en el llano del Ras, conocido vulgarmente por el nombre de Pla de la Font Pudosa, habiendo de antemano enviado doscientos hombres de Baza dentro de la población a las órdenes de su sargento mayor D. José del Pozo.

El Pla del Ras tiene a su frente dos colinas nombradas Puig d'en Basedas y Puig de Guèmol; por la falda izquierda de la primera pasa el camino que va a Bañolas. El Puig de Guèmol está a la derecha del de Basedas y un poco a la espalda sobre la derecha hay otra colina nombrada Puig de Miánigues, muy poblada de árboles.

El fuego empezó por el batallón de Baza, que sostuvieron con mucho valor su posición, hasta que obligado de la superioridad del enemigo se replegó al Puig de Miánigues. Mientras tanto la caballería entrando por la izquierda en la Villa de Bañolas se mezcló varias veces con la Francesa; las calles fueron ocupadas sucesivamente por unos y otros y en ellas se dieron muchas cuchilladas quedando muchos enemigos tendidos en ellas. Pero como el ataque se hacía más general y los húsares descuidaron el apoyo de la infantería, tuvieron que retirarse por el camino de Olot, mientras que Ausona sostenieron con denuedo la posición del Puig d'en Basedas en donde se mantuvo haciendo un fuego horroroso, hasta que resolvió pasar a mi segunda línea que era mi verdadera posición.

Acerca de las ocho mucha parte de ellos se había retirado y yo atendiendo al cansancio y necesidad de la tropa que no había tomado mas alimento que un rancho antes de salir de Mieras resolví emprender mi retirada sobre el mismo punto, como lo verifique en buen orden, recogiendo todos los heridos y reuniendo los cuerpos que desfilaron a paso lento, parte por el camino donde habíamos venido y parte por el que va directamente a Mieras. Dejé asegurada mi retaguardia apoyándoles con un destacamento de húsares y tres cientos infantes a las órdenes del sargento Mayor de Baza Don José del Pozo colocados en el Puig del Prat dels Tenyers, en donde subsistió hasta que no quedó un soldado atrás como se lo tenía mandado.

Mi pérdida ha consistido en veinticinco hombres y once caballos muertos, ciento y ocho hombres y dos caballos heridos. Dieciséis contusos y cinco prisioneros como así podrá verlo detalladamente por el adjunto estado. La del enemigo pasa de ochocientos hombres según noticias positivas y correctas. Los parros han sido destruidos. Boquica, célebre por sus maldades, ha recibido una herida mortal de cuyas resultas aseguran haber muerto y su hermano lo ha dejado cadáver en el campo la espada de alférez de húsares Juan Gomis, y se ha traído su caballo. Ha perecido el coronel del regimiento número 60 con gran parte de su oficialidad y tenemos a nuestro poder cuatro caballos y algunos prisioneros.

Todos los jefes, oficialidad y tropa merecen mil elogios por su brío y disciplina sin que se haya advertido ninguna de aquellas pequeñas debilidades tan comunas en las acciones. Por todo reclamo las bondades del Gobierno y el aprecio a V. S (...). El brigadier Don Francisco Rovira contribuyó mucho con su presencia y conocimiento que me dio el mejor acierto de las disposiciones= Lo que traslado a V. S. San Esteban d'en Bas de 26 de junio de 1813= El barón de Eroles= Dirigido D. Francisco de Copons y Navía.

(PARES. Archivo Histórico Nacional. Depósito de Guerra. Diversos. Colecciones, 78, núm. 7)

El mas de Can Campolier

Quan va parar la pluja ens va permetre arribar-nos fins a l'era de Can Campolier, una casa que ja existia el segle XIII, i que fou un altre dels escenaris d'aquella guerra (fig. 6).

Les Juntes de Defensa foren els òrgans que, amb els ajuntaments, coordinaren l'oposició armada als francesos. Fou sota aquestes juntes que es van organitzar els miquelets i els sometents per plantar cara a l'invasor francès.

☉ Figura 6

A l'era de Can Campolier (Porquerres), la casa pairal del destacat guerriller Pere Campolier, que va morir prop de la Torre de Calç (Porquerres) el desembre de 1811 (fotografia de Mateu Butinyà).

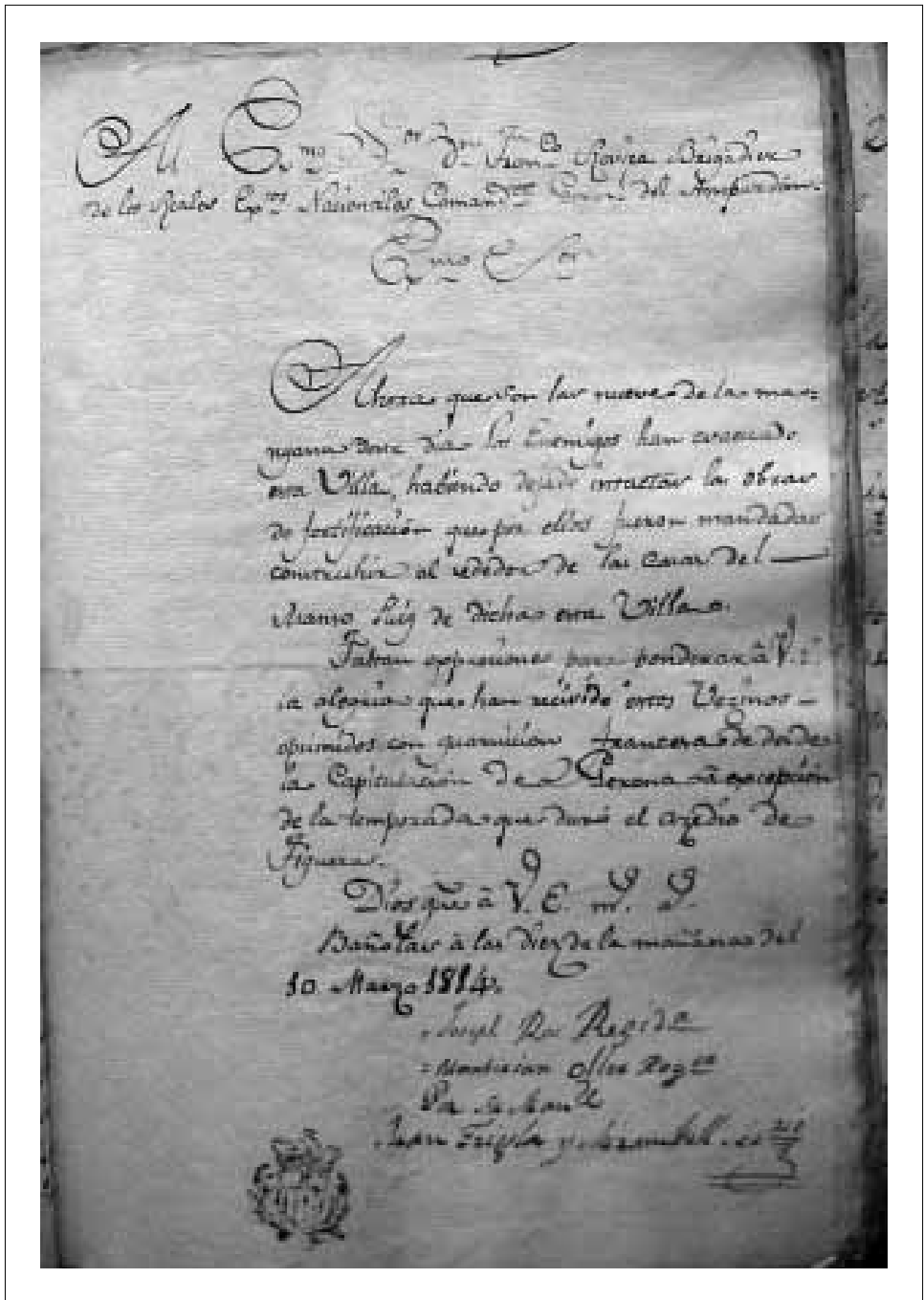
Els miquelets se sostenien per mitjà del pillatge sobre les provisions franceses i també amb el pa que els feia arribar el poble, de grat o per força, a través d'un entramat organitzat per les Juntes de Defensa. Alguns dels miquelets més famosos del Pla de l'Estany foren els germans Frigola de Mata, els germans Morgat de Porqueres, Esteve Llobera de Vilademí, alguns dels quals acabaren fent una llüida carrera militar. Cal remarcar que els miquelets, o almenys els seus cabdills més importants, sovint eren gent benestant, membres de famílies terratinents, propietàries de cases pairals amb diverses masoveries. Un bon exemple d'aquest perfil és el miquelet Pere Campolier i Pratsevall, fill de la casa de Campolier de Miànigues.

Pere Campolier nasqué aquí el 7 de gener de 1792. Era un cabaler de la casa, i com molts altres fills segons de famílies riques, estava predestinat a fer carrera eclesiàstica. Així, quan esclatà la Guerra del Francès, ell estava estudiant al seminari de Girona. De seguida, però, el deixà i es posà a les ordres de mossèn Francesc Rovira, un capellà fill de Sant Miquel de Campmajor que fou un dels grans cabdills militars de la resistència contra els francesos. De fet, Rovira comandava la primera de les quatre divisions del sometent de Catalunya.

Pere Campolier protagonitzà algunes accions arriscades i plenes d'audàcia. Per exemple, una vegada després d'una d'aquestes accions fou perseguit per una patrulla francesa del fort Beurmann de Banyoles. Quan estava a punt de ser encalçat, es refugià a casa seva –és a dir, a Can Campolier– i, per despistar els perseguidors, s'empolsà amb farina. Els francesos van creure que es tractava d'un mosso de la casa i van continuar la seva recerca infructuosa. Després de lluitar un temps sota les ordres de mossèn Rovira, Pere Campolier passà a formar part de la companyia d'un altre miquelet, Tomàs Morgat, de Porqueres. Amb ells, un dia van capturar quinze soldats francesos al Molí d'en Baqué de Banyoles, als quals van traslladar a can Rovira de Porqueres i, un cop allí, els afusellaren. És la cruesa de la guerra. Pere Campolier, però, no escapà a aquesta mateixa sort. En un combat prop de la Torre de la Calç de Porqueres (propietat de la família Campolier), una bala francesa li trobà el cos. Morí poc després a Banyoles, havent fet testament. Era el 24 de desembre de 1811 i Pere Campolier només tenia 20 anys. L'endemà, les autoritats franceses lliuraren el seu cos a la seva família i fou enterrat al cementiri de Miànigues, el que existia davant de l'actual església.

Cloenda final del recorregut

La batalla de Miànigues, certament, no fou decisiva en el transcurs de la Guerra del Francès, però sí simptomàtica. Havia fet evidents les dificultats que tenia l'exèrcit francès per controlar el territori. Sobretot, era incapaç de fer front a la guerra de guerrilles que li proposaven les tropes del país. A més, a partir d'aquell moment l'imperi napoleònic hagué de fer front a la forta pressió militar que exercien les potències del nord d'Europa i cada cop hi havia de destinar més recursos. Recursos que deixava de destinar a la península ibèrica. Tant és així que el 1814, un any després de la batalla, amb Napoleó ja confinat a

● Figura 7

Comunicat del final de la guerra de l'Ajuntament de Banyoles, adreçat a Francesc Rovira, el 10 de març de 1814 (Arxiu Comarcal del Pla de l'Estany).

l'illa d'Elba, els francesos desistiren del seu objectiu de conquerir Catalunya i Espanya i es retiraren. De la plaça de Banyoles, concretament, se n'anaren el 10 de març (fig. 7). S'havia acabat la guerra, però no pas els seus efectes.

El balanç final que es pot fer de la Guerra del Francès a Banyoles i a la resta del Pla de l'Estany és força negatiu. La teoria diu que Napoleó hagué de retirar-se, que s'havia guanyat la guerra, però, al cap i a la fi, la població patí molt durant aquells anys. Molts hi perderen la vida, tant si lluitaren com a miquelets o no (tinguem present les dures condicions de vida dels expatriats). La població patí contínuament les arbitriarietats dels soldats francesos i, l'endemà de la guerra, era més pobra que abans. Les classes populars, a més, veieren frenades les seves esperances de millora social i d'obtenir més drets amb l'arribada al tron espanyol de Ferran VII: el primer que féu després de posar-se la corona, va ser derogar la Constitució liberal de Cadis de 1812. L'Antic Règim i l'absolutisme més tronat encara tingueren unes quantes dècades més de vida en aquest país. Tot i això, en la història res no passa en va, tots els fets deixen una empremta; després de la Guerra del Francès res ja no va ser com abans: s'havia instal·lat entre la població el convenciment que era possible una altra societat que no estigués tan regida pels privilegis i en la qual tinguessin més drets. Tot el segle XIX, i part del XX, representa aquesta voluntat d'adquirir més drets socials.¹

¹ A més de les referències citades a l'article, s'han utilitzat les següents: Alsius & Hostench (1909), GRABULEDA (2000) i Rustullet (2008).

BIBLIOGRAFIA

ALSUS, P. & HOSTENCH, J. (1909); *Centenari de La Guerra de la Independencia. Homenatge al Doctor Rovira y demás fills de Banyolas y Comarca que -s sacrificaren per la Patria*, Banyoles, desembre 1909.

GRABULEDA, J. (2000); «La Guerra del Francès», *Història del Pla de l'Estany*, Diputació de Girona, Girona, pp. 574-579.

Rigau, A.M. (2001); *El teixit de la memòria*. Banyoles, pp. 141-144.

RUSTULET, M. (2008); *La Guerra del Francès al Pla de l'Estany (1808-1814)*, Consell Comarcal del Pla de l'Estany & Ajuntament de Banyoles, Banyoles.